

SAMEN INCLUSIEF HOGER ONDERWIJS REALISEREN

Jaarverslag 2019

Steunpunt
Inclusief
Hoger
Onderwijs

COLOFON

Het jaarverslag 2019 wordt gepubliceerd ter
uitvoering van het Convenant Steunpunt Inclusief Hoger onderwijs

Eindredactie en coördinatie: Valérie Van Hees - Coördinator SIHO
Verantwoordelijke Uitgever: Dr. Imran Uddin - Voorzitter SIHO

Redactieadres
Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs
Hoogpoort 15
9000 Gent

Het jaarverslag is elektronisch beschikbaar via:
www.siho.be/over-ons

Inhoudstafel

Voorwoord	5
Het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs	7
1 Missie	9
2 Visie	10
3 Waarden	10
4 Structuur	11
5 Strategische doelstellingen	17
Werkingsjaar 2019	23
1 Een verbindend netwerk tussen de instellingen hoger onderwijs	24
2 Een krachtige en ondersteunende brugfunctie	30
3 Strategische partnerschappen en netwerken	33
4 Onderzoeksklimaat rond inclusief hoger onderwijs stimuleren	37
5 Informatieverstrekking en positieve beeldvorming	40
6 Nieuwe applicaties	43
7 Evaluatierapport werking 2017-2019	45
Slotbeschouwing	47

Voorwoord

Het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO) zet met zijn beleidsplan 'Samen inclusief hoger onderwijs realiseren' bakens uit voor de periode 2017-2019. Voorliggend rapport zoomt in op de werking, acties en realisaties van het SIHO tijdens het werkjaar 2019.

Het eerste hoofdstuk schetst het SIHO als organisatie. Het beschrijft de missie, de visie, de waarden en de bestuurlijke werking van het SIHO, alsook de vijf strategische doelstellingen waarvoor het SIHO zich engageert in de periode 2017-2019. Het tweede hoofdstuk belicht de initiatieven die het voorbije jaar genomen zijn door en met het SIHO. Het verwijst ook kort naar het evaluatierapport conform de bepalingen van het convenant. In de slotbeschouwing reflecteert het SIHO over het voorbije werkingsjaar en werpt het een blik vooruit op de volgende convenantsperiode .

Het SIHO wil met dit rapport al zijn partners terdege informeren over de realisaties en de werking van het SIHO, maar wil evenzeer met dit rapport zijn partners inspireren om ook de volgende jaren de krachten te bundelen om samen inclusief hoger onderwijs te realiseren.

Namens het SIHO,

Valérie Van Hees
Coördinator SIHO

Dr. Imran Uddin
Voorzitter SIHO

Het Steunpunt Inclusief Hoger onderwijs

Dit hoofdstuk beschrijft de missie, de visie, waarden en de bestuurlijke werking van het SIHO, alsook de vijf strategische doelstellingen en actiepunten van het SIHO voor de periode 2017-2019.

Het SIHO is decretaal verankerd en betreft een samenwerkingsverband tussen de vijf associaties van universiteiten en hogescholen en de Vlaamse Regering. Een convenant beschrijft de kerntaak van het SIHO, met name de Vlaamse hogescholen en universiteiten en hun personeel begeleiden en ondersteunen bij de implementatie van de VN-conventie van 13 december 2006 over de rechten van personen met een handicap.

Het SIHO ondersteunt de Vlaamse hogescholen en universiteiten bij het creëren van gelijke kansen en volwaardige participatie van studenten met een functiebeperking aan het hoger onderwijs.

Het SIHO informeert de hoger onderwijsinstellingen over de meest recente regelgeving, ondersteunt hen om een beleidsplan uit te werken, en ontwikkelt materiaal om de hoger onderwijsinstellingen te helpen om hun inclusief beleid in de praktijk om te zetten.

Het SIHO vormt een brugfunctie tussen de instellingen hoger onderwijs en de Vlaamse overheid en relevante beleidspartners.

Het SIHO speelt ook een rol in het informeren en sensibiliseren van de bredere samenleving over inclusief hoger onderwijs.

Het SIHO organiseert vormingen, ontmoetingsdagen, geeft advies op maat en biedt informatie aan via zijn website, Facebookpagina en nieuwsbrief.

De sterkte van het SIHO is dat de vijf associaties van universiteiten en hogescholen hun krachten bundelen om samen inclusief hoger onderwijs te realiseren.

2

Visie

Het SIHO beschouwt inclusie als een belangrijke hefboom om onze samenleving te versterken en sociale rechtvaardigheid te bevorderen. Het SIHO baseert zich op het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Twee belangrijke pijlers voor het werk van het SIHO zijn inclusie via universeel ontwerp en inclusie via redelijke aanpassingen.

3

Waarden

Betrokkenheid, verbinding en innovatie kenmerken de aanpak van het SIHO. Het SIHO wil zich betrokken voelen met elke onderwijsinstelling hoger onderwijs en met hen, beleidsinstanties hoger onderwijs en de overheid een dynamisch netwerk vormen waarin ze in openheid, vertrouwen, en in gelijkwaardigheid samen kunnen nadenken en krachtlijnen kunnen uittekenen om inclusief hoger onderwijs te realiseren. Door vooruit te denken, kansen te zien en bruggen te bouwen voor samenwerking, wil het SIHO uitgroeien tot een inspirator en trendsetter inzake inclusief hoger onderwijs, zowel regionaal als internationaal.

Structuur

Arteveldehogeschool is de administratief coördinerende instelling van het SIHO. Een team, samengesteld uit een coördinator, beleidsmedewerkers en experts, zetten het beleid in de praktijk in.

De kwaliteit van de werking van het SIHO wordt opgevolgd door een dagelijks bestuur. Elke associatie vaardigt hiertoe één promotor af die onder leiding van de voorzitter van het SIHO de coördinator van het SIHO aanstuurt. Het promotorenoverleg is verantwoordelijk voor het opmaken van het meerjarenplan en het jaarlijkse actieplan, het personeelsbeleid, de aansturing van de SIHO-coördinator, het bekrachtigen van overeenkomsten met derden, de opvolging van de engagementen genomen door elke partner, de financiële opvolging, het opvolgen, evalueren en bijsturen van de (dagelijkse) werking, het opvolgen van de rapportages ten behoeve van de overheid en van de stuurgroep en het akkoord geven voor de vorm en inhoud van publicaties van het SIHO.

De vertegenwoordigers van het promotorenoverleg zijn:

Dr. Imran Uddin	Directeur onderwijs en studentenbeleid Arteveldehogeschool voorzitter SIHO
Valérie Van Hees	Coördinator SIHO
Marc Verdyck	Directeur studentenzaken Thomas More promotor SIHO namens Associatie KU Leuven
Caroline Andries (Prof. dr.)	Klinische en Levensloopspsychologie VUB promotor SIHO namens Universitaire Associatie Brussel
Els Swijns	Zorgcoördinator UHasselt promotor SIHO namens Associatie Universiteit Hogescholen Limburg
Hilde Janssen	Diensthofd Dienst voor Studieadvies en studentenbegeleiding UAntwerpen promotor namens Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen
Ria Vermote	Coördinator sociaal beleid Howest promotor SIHO namens de Associatie Universiteit Gent

Het promotorenoverleg kwam in 2019 samen op dd.14.03.2019, dd.01.04.2019, dd.13.06.2019, dd.12.11.2019 en dd.17.12.2019.

Daarnaast wordt de werking geborgd door een stuurgroep waarin naast een vertegenwoordiging van de vijf associaties, ook belanghebbenden en de overheid zijn vertegenwoordigd. De stuurgroep is verantwoordelijk voor de bewaking van het tijds kader, zoals vermeld in het meerjarenplan, de aansturing en opvolging van de uitvoering van het meerjarenplan, de controle op de financiële uitvoering van het meerjarenplan en de begroting, het uitbrengen van advies over aanpassingen aan het meerjarenplan, en het vastleggen van het ontwerp van jaarplan, ontwerpbegroting en ontwerp van jaarrekening en jaarverslag van het Steunpunt.

De vertegenwoordigers van de stuurgroep zijn:

Dr. Imran Uddin	Directeur onderwijs en studentenbeleid Arteveldehogeschool voorzitter SIHO
Valérie Van Hees	Coördinator SIHO
Marc Verdyck	Directeur studentenzaken Thomas More promotor SIHO namens Associatie KU Leuven
Caroline Andries (Prof. dr.)	Klinische en Levensloopspsychologie VUB promotor SIHO namens Universitaire Associatie Brussel
Els Swijns	Zorgcoördinator UHasselt promotor SIHO namens Associatie Universiteit Hogescholen Limburg
Hilde Janssens	Diensthofd Dienst voor Studieadvies en studentenbegeleiding UAntwerpen promotor namens Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen
Ria Vermote	Coördinator sociaal beleid Howest promotor SIHO namens de Associatie Universiteit Gent

Ann Dewicke	Coördinator Dienst Student en Functiebeperking KU Leuven stuurgroep lid SIHO namens Associatie KU Leuven
Annemie De Rouck	Adviseur regelgeving en studentenbegeleiding EHB stuurgroep lid SIHO namens Universitaire Associatie Brussel
Sofie Leekens	Coördinator functiebeperking - zorgbeleider PXL stuurgroep lid SIHO namens Associatie Universiteit- Hogescholen Limburg
Liesbeth De Raedemaecker	Diensthooft studentenzaken Karel de Grote Hogeschool Antwerpen namens Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen
Charlotte De Lange	Aanspreekpunt Student en functiebeperking Universiteit Gent stuurgroep lid namens de Associatie Universiteit Gent
Patrick Willems	Vertegenwoordiger Departement Onderwijs
Marijke De Pauw	Vertegenwoordiger Unia
Vlaamse Vereniging Studenten	Vertegenwoordiger VVS

De stuurgroep kwam in 2018 samen op dd.01.04.2019 en dd.17.12.2019.

Via regelmatig overleg met aanspreekpunten en beleidsmakers van de instellingen hoger onderwijs krijgt het SIHO voeling met de noden van de onderwijsinstellingen. Het samenspel van overlegorganen garandeert dat het SIHO zijn missie vanuit een onderwijskundige en maatschappelijke invalshoek vormgeeft.

Strategische doelstellingen

In het 'beleidsplan samen inclusief hoger onderwijs realiseren' omschrijft het SIHO zijn ambities voor de periode 2017-2019 in vijf strategische doelstellingen:

- (1) Het creëren van een verbindend netwerk tussen onderwijsinstellingen hoger onderwijs waarin de deskundigheid inzake inclusief hoger onderwijs continu en duurzaam wordt gedeeld en bevorderd
- (2) Het vormen van een krachtige en ondersteunende brugfunctie tussen onderwijsinstellingen, de overheid en beleidsinstanties hoger onderwijs
- (3) Het uitbouwen van strategische partnerschappen, zowel regionaal en internationaal
- (4) Het stimuleren van een onderzoeksklimaat rond inclusief hoger onderwijs
- (5) Het versterken van een positieve beeldvorming rond inclusief hoger onderwijs

Elke ambitie formuleert doelstellingen en/of actiepunten. Deze zijn een vertaling van de behoeften die naar voren zijn gekomen uit de evaluatie van de aanspreekpunten en besprekingen met de overheid en de stuurgroep.

Het SIHO stelde voor de realisatie van het meerjarenplan volgend tijdspad voorop:

	TIJDSPAD		
	2017	2018	2019
SD1. Het SIHO creëert een verbindend netwerk tussen de instellingen hoger onderwijs waarin de deskundigheid inzake inclusief hoger onderwijs continu en duurzaam wordt gedeeld en bevorderd.			
OD.1 Het SIHO creëert een netwerk voor aanspreekpunten waarin hun deskundigheid continu en duurzaam wordt gedeeld en bevorderd.			
Advieslijn voor aanspreekpunten	x	x	x
Digitaal platform voor aanspreekpunten waarop thematisch relevante informatie wordt ontsloten	x	x	x
Werkgroep/intervisie ondersteuningsmodel (GON), speciale onderwijsleermiddelen en pedagogische begeleiding	x	x	x
Werkgroep/intervisie redelijke aanpassingen en stage	x	x	x
Werkgroep/intervisie universeel ontwerp, leerresultaten, en digitale toegankelijkheid		x	x
OD.2 Het SIHO biedt advies, vorming en coaching om inclusief onderwijs in het diversiteitsbeleid en onderwijspraktijk van de instellingen hoger onderwijs te verankeren			
Vraaggestuurd advies	x	x	x
Aanbodgestuurde coaching		x	x
Studiedag rond nader te bepalen thema's		x	x
OD.3 Het SIHO ontwikkelt leidraden om inclusief onderwijs in de praktijk om te zetten.			
Leidraad ondersteuningsmodel (GON)	(x)	x	
Leidraad stage	x	x	
Leidraad redelijke aanpassingen en leerresultaten		x	

	TIJDSPAD		
	2017	2018	2019
Leidraad universeel ontwerp en gedifferentieerd onderwijs		(x)	x
Leidraad digitale toegankelijkheid		x	
OD.4 Het SIHO voorziet expertisedeling tussen aanspreekpunten en begeleiders hoger onderwijs ondersteuningsmodel (GON)			
Intervisiemomenten aanspreekpunten en begeleiders hoger onderwijs ondersteuningsmodel (GON)		x	x
SD2. Het SIHO vormt een krachtige en ondersteunende brugfunctie tussen de onderwijsinstellingen, de overheid en relevante beleidsinstanties.			
OD1. Het SIHO informeert onderwijsinstellingen en beleidsinstanties over decretale wijzigingen van de overheid en formuleert aanbevelingen om die efficiënt in de praktijk om te zetten.			
Regelgeving en decretale wijzigingen nauw opvolgen - regelmatig overleg met de overheid	x	x	x
Instellingen hoger onderwijs adequaat informeren over decretale wijzigingen	x	x	x
Suggesties formuleren om de wijzigingen efficiënt in de praktijk om te zetten	x	x	x
OD2. Het SIHO formuleert knelpunten en aanbevelingen aan de overheid op vlak van inclusief hoger onderwijs			
Knelpunten en aanbevelingen toelatingsvoorwaarden	x		
Knelpunten en aanbevelingen ondersteuningsmodel hoger onderwijs	x	x	
Knelpunten en aanbevelingen procedures cel SOL en VAPH	x	x	

	TIJDSPAD		
	2017	2018	2019
Knelpunten en aanbevelingen omtrent ontwikkeling en uitbouw van een centrale digitale databank van leermaterialen uitgeverijen.		X	X
SD3. Het SIHO bouwt strategische partnerschappen en netwerken verder uit, zowel regionaal als internationaal.			
Versterken partnerschap met de onderwijsinstellingen hoger onderwijs, de overheid en beleidsinstanties (hoger) onderwijs	X	X	X
Versterken partnerschap middenveld en LINK-netwerk	X	X	X
Verkennen van verdere (internationale) samenwerkingen		X	X
SD4. Het SIHO stimuleert het onderzoeksklimaat rond inclusief hoger onderwijs			
Relevante onderzoeksthema's rapporteren aan de onderzoeksgroepen van universiteiten en Hogescholen	X	X	X
Fondsen en samenwerkingsmogelijkheden inzake onderzoek inclusief hoger onderwijs verkennen		X	X
SD5. Het SIHO verstrekt informatie en versterkt positieve beeldvorming rond inclusief hoger onderwijs			
Good practices (nationaal en internationaal) opvolgen	X	X	X
Gezicht geven aan good practices en getuigenissen over inclusief hoger onderwijs via website, facebook, nieuwsbrief	X	X	X
Infographics over studeren met een functiebeperking		X	X
Website actualiseren en onderhouden	X	X	X

Werkingsjaar 2019

Dit hoofdstuk belicht de initiatieven die het voorbije jaar genomen zijn door en met het SIHO. Het hoofdstuk volgt de structuur van de vijf strategische doelstellingen en actiepunten. Dit laat het bestuur en de overheid toe om te monitoren in welke mate het Steunpunt zijn ambities realiseert.

1

Een verbindend netwerk tussen de instellingen hoger onderwijs

Het eerste strategische doel 'Het SIHO creëert een verbindend netwerk tussen de instellingen hoger onderwijs waarin de deskundigheid inzake inclusief hoger onderwijs continu en duurzaam wordt gedeeld en bevorderd' omvat drie operationele doelen.

- (1) Het SIHO creëert een netwerk voor aanspreekpunten waarin hun deskundigheid inzake inclusief hoger onderwijs continu en duurzaam wordt gedeeld en bevorderd.
- (2) Het SIHO biedt advies, coaching en vorming om inclusief onderwijs in het diversiteitsbeleid en de onderwijspraktijk van de instellingen hoger onderwijs te verankeren.
- (3) Het SIHO ontwikkelt leidraden om inclusief hoger onderwijs in de praktijk om te zetten.

Het SIHO creëert een netwerk voor aanspreekpunten waarin hun deskundigheid inzake inclusief hoger onderwijs continu en duurzaam wordt gedeeld en bevorderd.

Om de deskundigheid van de aanspreekpunten te bevorderen voorziet het SIHO in:

- (1) Een advieslijn voor aanspreekpunten
- (2) Een databank waarin relevante informatie wordt ontsloten
- (3) Intervisie- en werkgroepvergaderingen

(1) Een advieslijn voor aanspreekpunten

Aanspreekpunten kunnen steeds via e-mail en telefoon hun vragen stellen en daarop een antwoord ontvangen. In het voorbije jaar beantwoordde het SIHO 114 vragen uit de praktijk van instellingen hoger onderwijs. Het exacte aantal ligt nog hoger, gezien aanspreekpunten ook vragen stellen op informele momenten. De vragen betroffen de thema's redelijke aanpassingen, specifieke functiebeperkingen, universeel ontwerp, stage, compenserende software, transitie naar werk, inclusieve mobiliteit, pedagogische hulp, tolkondersteuning en onderwijshulpmiddelen, Roadmap en Book-a-book.

De vragen kwamen van de Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen, Arteveldehogeschool, Odisee, Howest, UCLL, Karel de Grote-Hogeschool, Hogeschool PXL, Thomas More, Vives, Hogeschool Gent, Erasmushogeschool Brussel, Luca School of Arts, Hogere Zeevaartschool Antwerpen, Universiteit Gent, Katholieke Universiteit Leuven, Universiteit Antwerpen, Universiteit Hasselt en de Vrije Universiteit Brussel.

Bij individuele vragen peilde het SIHO nadien zo veel mogelijk of het antwoord geholpen heeft. Uit het evaluatierapport 2017-2019 blijkt algemene tevredenheid.

(2) Een digitaal platform voor aanspreekpunten

In 2017 ontwikkelde het SIHO een digitaal platform waarop het voor de instellingen hoger onderwijs thematisch relevante informatie rond inclusief hoger onderwijs aanbiedt. De databank is bereikbaar via www.siho.be/databank en ontsluit informatie rond het ondersteuningsmodel, functiebeperkingen, registratie, compenserende software, redelijke aanpassingen, ondersteuningsmogelijkheden voor studenten, universeel ontwerp, stage en werk, inclusieve mobiliteit, Roadmap en studenteninspraak. In 2018 werd de

databank gemigreerd naar de digitale leeromgeving Canvas. De inhoud van de databank wordt gradueel opgebouwd. In 2019 werd vooral ingezet op nieuwe materialen van universeel ontwerp, Roadmap en Book-a-Book.

(3) Intervisie- en werkgroepvergaderingen

In 2019 organiseerde het SIHO vijf intervisiedagen voor aanspreekpunten en studentenbegeleiders (dd.08.01.2019, dd.12.02.2019, dd.26.03.2019, dd.08.10.2019, dd.12.11.2019). De opkomst was telkens hoog en de evaluaties positief.

Het SIHO biedt advies, coaching en vorming om inclusief onderwijs in het diversiteitsbeleid en de onderwijspraktijk van de instellingen hoger onderwijs te verankeren

Om inclusief onderwijs in het diversiteitsbeleid en de onderwijspraktijk van de instellingen hoger onderwijs te verankeren, organiseert het SIHO:

- (1)** Vraaggestuurd advies aan instellingen hoger onderwijs
- (2)** Aanbodgestuurde coaching voor instellingen hoger onderwijs
- (3)** Jaarlijks een studiedag rond een specifiek thema voor instellingen hoger onderwijs

(1) Vraaggestuurd advies aan instellingen hoger onderwijs

Het SIHO voorzag Arteveldehogeschool, Artesis Plantijnhogeschool, Odisee, Hogeschool PXL, Hogeschool Gent, Thomas More, UCLL, Karel De Grote Hogeschool, Hogeschool West-Vlaanderen, Luca School of Arts, Vives, Erasmushogeschool Brussel, Universiteit Hasselt, Universiteit Gent, Universiteit Antwerpen, Vrije Universiteit Brussel en KU Leuven in advies op maat rond regeling inclusief hoger onderwijs, compenserende software, stage, inclusieve mobiliteit, universeel ontwerp en redelijke aanpassingen.

(2) Aanbodgestuurde coaching voor instellingen hoger onderwijs

Het SIHO voorzag in een intervisiegesprek en/of vorming aan Artesis Plantijn Hogeschool, Thomas More, Erasmushogeschool Brussel, Hogeschool West-Vlaanderen, Luca School of Arts, Hogeschool PXL, Odisee, Universiteit Antwerpen, Hogeschool Gent en Universiteit Hasselt. De inhoud werd steeds op maat van de instelling hoger onderwijs of organisatie afgestemd.

(3) Studiedagen

Op 12 september 2019 organiseerde het SIHO een internationale conferentie 'Enhancing the student experience: innovatieve support tools for students with disabilities'. De conferentie trok ruim honderd deelnemers uit verschillende sectoren en landen. Onder de aanwezigen bevonden zich onder meer academici en vertegenwoordigers van de verschillende instellingen hoger onderwijs van de vijf associaties, het Departement Onderwijs en Vorming en het Erasmus Student Network (ESN) maar ook vooraanstaande sprekers vanuit de European University Association (EUA), NADP - de

professionele associatie voor disability and inclusivity practitioners in the further and higher education sector in the UK -, de Academic Cooperation Association (ACA), en Handicap + Studie uit Nederland. Deelnemers konden op de conferentie niet enkel luisteren naar presentaties van Prof. dr. Herbert Roeyers van de Universiteit Gent en de Academische Werkplaats Autisme en Anna-Lena Claeys-Kulik van de European University Association, maar konden ook een internationaal expertenpanel volgen. Het SIHO stelde er ook zijn nieuwe tools Book-a-Book, Roadmap en Inclusive Mobility voor. Een uitgebreid verslag van de studiedag werd opgenomen in de nieuwsbrief van september 2019.

Het SIHO ontwikkelt leidraden om inclusief onderwijs in de praktijk om te zetten

Het SIHO ontwikkelde in 2019 de leidraad 'Universeel ontwerp: van beleid naar praktijk' met bijhorende materialen, om de instellingen hoger onderwijs en relevante partners informatie te geven over universeel ontwerp, alsook richtlijnen, materialen en inspiratie om universeel ontwerp in de praktijk te implementeren. De leidraad bevat eveneens 21 fiches met concrete tips om universeel ontwerp toe te passen binnen diverse onderwijskundige thema's.

Het SIHO werkt aan een leidraad 'Redelijke aanpassingen: van beleid naar praktijk.' Deze leidraad omvat een beknopt overzicht van de regelgeving rond redelijke aanpassingen. Internationale voorbeelden van regelgevingen van redelijke aanpassingen en inclusief onderwijs uit Noorwegen, Zweden, Ierland en het Verenigd Koninkrijk worden in de leidraad besproken.

Het SIHO werkt aan een overzicht van ondersteunende innovatieve technologieën. Het overzicht bevat een oplistings van apps en software die docenten en studenten (met een functiebeperking) kunnen ondersteunen bij diverse aspecten van leren en leven in het hoger onderwijs. Per item worden vaststaande rubrieken besproken zoals onder andere de beschrijving, doelgroep, onderbouwing, werkwijze, prijs, platform en taal. Naast interessante technologieën voor studenten met een functiebeperking worden ook platformen en technologieën die studentenbegeleiders kunnen ondersteunen in hun begeleidingsopdracht opgenomen in het overzicht.

Een krachtige en ondersteunende brugfunctie

Het tweede strategische doel 'Het SIHO vormt een krachtige en ondersteunende brugfunctie tussen de onderwijsinstellingen, de overheid en relevante beleidsinstanties', omvat twee operationele doelen:

- (1) Het SIHO informeert onderwijsinstellingen over decretale wijzigingen van de overheid
- (2) Het SIHO formuleert knelpunten en aanbevelingen aan de overheid op vlak van inclusief hoger onderwijs

Het SIHO informeert onderwijsinstellingen over decretale wijzigingen van de overheid

Het SIHO volgde de regelgeving en decretale wijzigingen inzake studeren met een functiebeperking nauwgezet op, overlegde regelmatig met de Vlaamse overheid en informeerde de instellingen hoger onderwijs over decretale wijzigingen. In het werkingsjaar 2019 communiceerde het SIHO op regelmatige basis actuele informatie naar de aanspreekpunten en koepelorganisaties over:

- (1) Het ondersteuningsmodel inclusief hoger onderwijs
- (2) Redelijke aanpassingen
- (3) Onderwijsleermiddelen - tolkondersteuning
- (4) Pedagogische hulp
- (5) Digitale ontsluiting

(6) Inclusieve mobiliteit

(7) Stage

Op de werkoverlegmomenten met de aanspreekpunten werden alle thema's behandeld, en werden knelpunten en aanbevelingen van instellingen systematisch verzameld.

Het SIHO formuleert knelpunten en aanbevelingen

Het SIHO informeerde in 2019 de Vlaamse overheid en relevante beleidsinstanties over knelpunten en aanbevelingen inzake diverse topics rond inclusief hoger onderwijs.

(1) Het SIHO implementeerde samen met de Vlaamse overheid een nieuwe regeling voor de ontsluiting van digitale handboeken voor studenten met een functiebeperking. Het SIHO werkte in samenwerking met LIBIS en de Bibliotheekdiensten van de KU Leuven een eigen applicatie en dienstverlening 'Book-a-Book' uit.

(2) Het SIHO ondersteunde de Vlaamse overheid met de opvolging van aanbevelingen uit het Vlor-advies 2018 rond internationale mobiliteit van studenten met een functiebeperking. Het SIHO startte ook, met de Vlaamse overheid, het internationale project 'Enhancing a thought-out Policy Framework on Inclusive Mobility across Europe (EPFIME) op.

(3) Het SIHO is in overleg met de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen (SOL) van het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI), het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) en de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling (VDAB), rond de procedures van speciale onderwijsleermiddelen en tolkondersteuning, alsook over de pedagogische hulp, stage in het hoger onderwijs en de overstap naar de arbeidsmarkt.

Strategische partnerschappen en netwerken

Het strategische doel 'Het SIHO bouwt strategische partnerschappen en netwerken verder uit, zowel regionaal als internationaal' omvat drie actiepunten:

- (1) Het versterken van het partnerschap met de onderwijsinstellingen hoger onderwijs, de overheid en relevante beleidsinstanties (hoger) onderwijs
- (2) Het versterken van zijn positie in het middenveld en in het internationale LINK-netwerk
- (3) Het uitbouwen van nieuwe (inter)nationale samenwerkingen

Het versterken van het partnerschap met de onderwijsinstellingen hoger onderwijs, de overheid en relevante beleidsinstanties (hoger) onderwijs

Het SIHO overlegde met de Overleggroep sociaal beleid van VLHORA en de werkgroep Gelijke Kansen van de VLIR over de registratie van kansengroepen, met inbegrip van studenten met een functiebeperking.

Het SIHO werkt samen met de Vlaamse onderwijsraad (werkgroep democratisering) aan een advies over diversiteitssensitief personeelsbeleid en diversiteitscompetenties van medewerkers van hogeronderwijsinstellingen.

Het SIHO zet in op de verdere afstemming met het leerplichtonderwijs en de CLB-sector. Op 25 februari 2019 gaf het SIHO een vorming aan het Steunteam Ondersteuningsmodel van Katholiek Onderwijs over de regeling

inclusief hoger onderwijs. Op 21 mei 2019 gaf het SIHO een vorming voor medewerkers van CLB-koepel Katholiek Onderwijs over de regeling inclusief hoger onderwijs diagnostiek.

Het SIHO ging in overleg met VDAB, GTB en de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen (SOL) van het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) in het kader voor een betere afstemming rond regelingen stage en de transitie naar de arbeidsmarkt.

Het versterken van zijn positie in het middenveld en in het internationale LINK-netwerk

Het SIHO maakt deel uit van het LINK-netwerk (zes Europese partnerinstellingen). Op dd.20.03-21.03.2019 was het SIHO aanwezig op de conferentie van the Association for Higher Education Access and Disability (AHEAD). Het SIHO verzorgde er een lezing over de regeling inclusief hoger

onderwijs en stelde er de leidraad universeel ontwerp voor. Op dd.19.03.2019 had het SIHO een werkoverleg met de LINK-partners, waarbij de uitbouw van een lerend netwerk werd besproken.

Het SIHO maakt deel uit van de werkgroep jongeren met kanker van Kom op tegen Kanker die knelpunten inventariseert rond het statuut van jongvolwassenen met kanker. Het SIHO bereidde een workshop voor het jongerencongres voor.

Het SIHO versterkte de samenwerking met de jongerenwerking van de MS Liga, en gaf op dd.26.10.2019 ook een workshop 'studeren met MS' op het tweede Jongerencongres van de MS liga.

Het uitbouwen van nieuwe internationale samenwerkingen

Het SIHO heeft in 2019 heel wat nieuwe (internationale) partnerschappen en innovatieve projecten uitgebouwd.

In januari 2019 lanceerde het SIHO met eenentwintig Europese partners binnen de inclusieve mobiliteitsalliantie (IMA) 17 beleidsaanbevelingen om het Erasmusprogramma 2021-2027 meer inclusief te maken. De aanbevelingen werden op 27 januari 2019 op het Europees parlement voorgesteld.

Het SIHO leverde samen met Flander Knowledge Area een bijdrage aan de paper 'Internationalisation for all? Wider inclusion in the internationalisation of higher education van de Academic Cooperation Association (ACA).

Het SIHO participeerde op dd.21.02.2019 in het panel op de seminarie 'Internationalisation for all? Wider inclusion in the internationalisation of higher education'.

Het SIHO bracht een bijdrage op de internationale conferentie 'Encompassing all voices' van de European Association Education and Internationalisation (EAIE) in Helsinki (dd. 25-28.09.2019).

Het SIHO verzorgde een workshop op de internationale conferentie 'internationalisation and inclusion' en de staff training in Riga (dd.04.11.2019).

Op dd.28.-30.10.2019 was het SIHO aanwezig op de conferentie van European Access Network (EAN) in Gent. Het SIHO verzorgde er een lezing over de leidraad universeel ontwerp, een workshop over Inclusive Mobiliteit en nam deel aan het expertpanel rond internationale mobiliteit.

Het SIHO organiseerde met de European University Association (EUA) en de Vlaamse overheid een Study Visit uit rond het thema inclusie en internationalisering in Brussel (dd.21-22.11.2019).

Het SIHO modereert een panel rond internationalisering en inclusie op de conferentie HERE in Praag (dd.12-13.12.2019).

Het SIHO startte een samenwerking op met de Vlaamse overheid, de Association for Higher Education Access and Disability (AHEAD), het Erasmus Student Network (ESN), de Irish Universities Association (IUA), de Universities UK International (UUKI), Confia International en de Universiteit binnen het EPFIME project (zie volgend punt).

Onderzoeksklimaat rond inclusief hoger onderwijs stimuleren

Het strategische doel 'Het SIHO stimuleert het onderzoeksklimaat rond inclusief hoger onderwijs' omvat drie actiepunten:

- (1) Het opvolgen van het wetenschappelijk onderzoek inzake inclusief hoger onderwijs
- (2) Relevante onderzoeksthema's rapporteren aan de onderzoeksgroepen van universiteiten en hogescholen
- (3) Fondsen en samenwerkingsmogelijkheden inzake onderzoek inclusief hoger onderwijs verkennen

Het SIHO volgt het wetenschappelijk onderzoek inzake inclusief hoger onderwijs op

Het SIHO volgde nauwgezet de wetenschappelijke literatuur op inzake inclusief hoger onderwijs en volgde (internationale) professionaliseringsactiviteiten inzake redelijke aanpassingen, inclusief onderwijs, toegankelijkheid, digitale toegankelijkheid, ondersteunende technologie, stage, werk, autisme, leerstoornissen, internationale mobiliteit en onlinehulpverlening.

Het SIHO rapporteert relevante onderzoeksthema's aan de onderzoeksgroepen van universiteiten en hogescholen

Het SIHO ging in overleg met onderzoeksgroepen van de Universiteit Gent en de KU Leuven, om uit te wisselen over lopend onderzoek rond inclusief onderwijs en maakte in zijn nieuwsbrieven de vertaalslag naar de praktijk. Het SIHO volgt met de vakgroep Experimenteel-klinische gezondheidspsychologie van de

Universiteit Gent een aantal masterproeven over inclusief hoger onderwijs op (zie beschrijving 4.3) Het SIHO begeleidde twee masterproeven rond 'studieren met een functiebeperking in het hoger onderwijs: academisch zelfconcept, emotioneel welbevinden en stress' en drie masterproeven rond de transitie van jongvolwassenen met ASS naar het hoger onderwijs aan de Vakgroep Experimenteel-klinische en gezondheidspsychologie van de Universiteit Gent.

Het SIHO kreeg een projectsubsidie van het Fonds ICT ASD van de Koning Boudewijnstichting voor de uitbouw van een interactieve website voor de begeleiding van studenten met een autismespectrumstoornis. Het werkt deze begeleidingstool uit samen met de Universiteit Gent (Directie onderwijsaangelegenheden en experts van de Vakgroep Experimenteel-klinische en gezondheidspsychologie van de Universiteit Gent). Sinds september 2019 wordt de begeleidingstool, Roadmap genaamd, gratis ter beschikking gesteld aan studenten met autisme in het hoger onderwijs. Het SIHO krijgt steun van de Academische Werkplaats Autisme (AWA) om deze tool wetenschappelijk te evalueren.

Het KA1 project Inclusive Mobility Alliance gecoördineerd door het Erasmus Student Network, waarbij het SIHO met 21 Europese partners 17 beleidsaanbevelingen uitwerkte rond inclusieve mobiliteit, werd succesvol afgerond. Het SIHO diende met een ESN een vervolgproject 'IMA 2.0' binnen de reeks KA2 Strategische partnerschappen bij EPOS. Het project werd niet weerhouden.

De KA3 'Enhancing a thought-out Policy and Framework on Inclusive Mobility across Europe (EPFIME)' werd toegekend en opgestart. EPFIME is een 2-jarig project gefinancierd door Erasmus + KA3 Ondersteuning van beleidshervormingen "Ondersteuning van de implementatie van EHEA-hervormingen - 2018-2020". Het project wordt gecoördineerd door het Departement Onderwijs en Vorming en het Steunpunt voor Inclusief Hoger

Onderwijs in Vlaanderen (SIHO), in samenwerking met de Association for Higher Education Access and Disability (AHEAD) in Ierland, het Erasmus Student Network (ESN) en de Irish Universities Association (IUA). Drie experten van Universities UK International (UUKI), Confia International en de UGent bieden het consortium ondersteuning. Gedurende het project zullen de verschillende partners een beleidsrapport over de bestaande nationale regelgeving inzake inclusieve mobiliteit, een leidraad over inclusieve mobiliteit om instellingen voor hoger onderwijs te ondersteunen om een duurzame inclusieve mobiliteitsstrategie op instellingsniveau te implementeren, een self-assessment tool waarmee overheden en instellingen hoger onderwijs hun beleid en praktijk inzake inclusieve mobiliteit in kaart kunnen brengen en vergelijken met Europese regelingen en praktijken, zodat ze inzicht krijgen in hun eigen positie. En een online platform inclusivemobility.eu waar alle relevante informatie te vinden is over inclusieve mobiliteit voor overheden, nationale agentschappen en studenten met een functiebeperking. Voortbouwend op het bestaande MAPPED! platform, zullen Overheden hun informatie over regelgeving, beleid en ondersteunende diensten kunnen registreren.

Het SIHO diende samen met het Departement onderwijs, het Ministerie van Oostenrijk en de Erasmus Student Network, het KA3 project 'Peer learning activities and resources for social inclusion in mobility programmes (PLAR-4-SIMP) in. Dit project richt zich op het bevorderen van duurzame strategieën om de participatie van studenten uit alle ondervertegenwoordigde groepen in mobiliteit te bevorderen. Tijdens dit project wensen Vlaanderen en Oostenrijk peer learning activities te organiseren voor Ministeries en instellingen hoger onderwijs in en buiten Europa. Binnen dit project worden ook een database van effectieve strategieën, een trainings- en een communicatiepakket ontwikkeld.

Informatieverstrekking en positieve beeldvorming

Het strategische doel 'Het SIHO verstrekt informatie en versterkt positieve beeldvorming rond inclusief hoger onderwijs' omvat vier actiepunten:

- (1) Good practices (nationaal en internationaal) opvolgen
- (2) Gezicht geven aan good practices en getuigenissen over inclusief hoger onderwijs via website, Facebook, nieuwsbrief
- (3) Infographics opmaken over studeren met een functiebeperking.
- (4) Website actualiseren en onderhouden

Het SIHO volgt good practices (nationaal en internationaal) op

Het SIHO volgde nauwgezet good practices inzake inclusief hoger onderwijs op van de Vlaamse instellingen hoger onderwijs en internationale partners. Het SIHO ontloot good practices inzake redelijke aanpassingen en begeleiding in zijn nieuwsbrief (bv. portretten waarbij het ook de good practices van onderwijsinstellingen in de kijker zet) en intervisiemomenten. Het SIHO focuste op vraag van zijn partners op het ontsluiten van good practices uit Noord-Europa (UK, Ierland, Noorwegen en Zweden).

Het SIHO geeft gezicht aan good practices en getuigenissen over inclusief hoger onderwijs via website, Facebook, twitter en nieuwsbrief

Het SIHO geeft via zijn website, nieuwsbrief en sociale media gezicht aan good practices en getuigenissen over inclusief hoger onderwijs. In 2019 publiceerde het SIHO maandelijks een nieuwsbrief waarin het rapporteert over zijn werking, wetenschappelijke bijdragen vertaalt naar de onderwijspraktijk, en het brede publiek informeert over positieve beeldvorming inzake inclusief hoger onderwijs en aankomende studiedagen. Sinds november 2019 publiceert het SIHO ook Engelstalige nieuwsbrieven.

Infographics over studeren met een functiebeperking

Het SIHO participeerde in de besprekingen van de overleggroep van het kabinet inzake registratie en het ondersteuningsmodel. De raden van bestuur van zowel VUir en VUora kwamen in 2017 tot consensus omtrent de uniforme registratie en monitoring van studenten met een functiebeperking. Richtlijnen werden in 2019 verder uitgewerkt. Het SIHO wenst in nauw overleg en samenspraak met de koepelorganisaties infographics te ontwikkelen over de participatie van studenten met een functiebeperking aan het hoger onderwijs.

Het SIHO actualiseert en onderhoudt de website

Het SIHO publiceerde zijn nieuwe publicaties en de nieuwsbrieven op de website. Het SIHO onderneemt stappen om de Engelstalige informatie op de website uit te breiden.

Nieuwe Applicaties

Book-a-Book

Sinds 2019 ontvangt het SIHO van de Vlaamse overheid een extra subsidie om een applicatie en dienstverlening uit te bouwen om digitale handboeken ter beschikking te stellen aan studenten met een functiebeperking. Het SIHO werkt hiervoor samen met de KU Leuven Bibliotheekdiensten en LIBIS, een dienst van de KU Leuven die meer dan 40 jaar ervaring heeft met het aanbieden van betrouwbare, flexibele en tegelijkertijd innovatieve informatie oplossingen voor bibliotheken, archieven, onderwijs-, onderzoeks-, erfgoed- en publieke instellingen.

Sinds dd.12.09.2019 kunnen studenten met een functiebeperking van Vlaamse hogescholen en universiteiten via Book-a-Book de digitale versie van handboeken van uitgeverijen aanvragen. De catalogus biedt een overzicht van de reeds beschikbare boeken. Nieuwe boeken kunnen steeds worden aangevraagd. Het SIHO bouwt samenwerkingen uit met Vlaamse en internationale uitgeverijen. De aangeleverde pdf-bestanden worden gewaarmerkt met een uniek nummer dat naar de aanvrager verwijst.

In 2019 werden 628 boeken aangevraagd bij 87 uitgeverijen. Het betreft 389 aanvragen van boeken bij Vlaamse uitgeverijen, en 239 van boeken bij internationale uitgeverijen. Negen aanvragen waren niet leverbaar. De levertijd was gemiddeld 1,5 week.

Roadmap

Roadmap is een online, interactieve en te personaliseren begeleidingstool die studenten met autismespectrumstoornis (ASS) in het hoger onderwijs ondersteunt. Roadmap biedt eenvoudige toegang tot reminders, notities en aanpasbare wegwijzers met copingstrategieën over onderwerpen gerelateerd aan leven en leren als een student in het hoger onderwijs. Een handig logboek

waarin energie- en stressniveaus en dagelijkse ervaringen gemakkelijk kunnen worden vastgelegd, en een overzichtelijke planningsagenda, ondersteunen studenten volledig bij het organiseren en (op)volgen van hun leer- en studentenactiviteiten.

Roadmap kan afzonderlijk van, of in combinatie met begeleiding worden gebruikt. Studenten kunnen hun eigen ondersteuningsteam in kaart brengen en kunnen gemakkelijk contact opnemen met hun begeleider wanneer en waar dit nodig is. De personaliseerbaarheid van de tool zorgt ervoor dat de aangeboden inhoud volledig kan worden afgestemd op de unieke behoeften van elke student.

Roadmap wordt sinds oktober 2019 geleidelijk aan geïmplementeerd in de verschillende hoger onderwijsinstellingen. In 2019 zijn in Roadmap 79 studenten en 26 begeleiders actief uit 15 instellingen.

7

Evaluatierapport werking 2017-2019

Het promotorenoverleg vroeg in december 2018 aan de Dienst Integrale Kwaliteitszorg (IKZ) van Arteveldehogeschool om een onafhankelijke evaluatie uit te voeren naar de tevredenheid van de aanspreekpunten met betrekking tot de werking van het SIHO in de convenantsperiode 2017-2019.

Het evaluatierapport - gepubliceerd in juni 2019 - laat zien dat het SIHO koers vaart conform zijn drie waarden - betrokken, verbindend en innovatief -, en alle actiepunten (en zelfs meer) uit het beleidsplan succesvol heeft opgevolgd. De tevredenheidscijfers van de aanspreekpunten zijn op alle kerntaken en acties bijzonder hoog. Het is duidelijk dat alle instellingen de weg vinden naar het vernieuwde SIHO voor adviesvragen en expertisebevordering. Het SIHO blijkt ook een stuwende en ondersteunende kracht te zijn voor instellingen om hun instellingsbeleid vorm te geven. Het SIHO wordt ook als een autoriteit en een sterke bruggenbouwer gezien met slagkracht naar de Vlaamse overheid en naar andere relevante international beleidspartners toe.

Slotbeschouwing

Het SIHO-bestuur blikt terug op een succesvolle samenwerking en positief geëvalueerd werkingsjaar 2019. De rol van het SIHO is duidelijk: het ondersteunt instellingen hoger onderwijs en de Vlaamse overheid op een kostenefficiënte manier bij het uittekenen en implementeren van inclusief hoger onderwijs. Dat wordt bekrachtigd door de zeer grote tevredenheid van de aanspreekpunten en het gegeven dat het SIHO meer en meer wordt geconsulteerd door instellingen hoger onderwijs, de Vlaamse overheid, en beleidspartners uit het binnen- en buitenland. De expertise en de flexibiliteit van het SIHO blijken een belangrijk houvast voor instellingen en de Vlaamse overheid.

Het SIHO is meer en meer op de werkvloer van instellingen hoger onderwijs gevraagd om het beleid uit te tekenen, maar ook om het beleid in de praktijk te implementeren. Het SIHO wordt ook als een sterke bruggenbouwer met slagkracht naar de Vlaamse overheid beschouwd. Het SIHO fungeert voor instellingen als een expertisecentrum dat goede analyses van de regelgeving maakt en die analyse grondig toetst aan de noden en de realiteit van de instellingspraktijk en studenten met een functiebeperking. De uitrol van de nieuwe applicatie en dienstverlening 'Book-a-Book' is een voorbeeld van een kostenefficiënte aanpak die alle studenten met een functiebeperking in Vlaanderen vooruit helpt en die ook een positieve impact heeft op de werkvloer van instellingen hoger onderwijs.

Het werk is duidelijk niet af, er zijn nog veel werkpunten, uitdagingen en groeikansen voor de Vlaamse Regering en de instellingen hoger onderwijs om volwaardig inclusief hoger onderwijs te realiseren. Instellingen wensen nog meer interactieve intervisies in aanwezigheid van (internationale) experts, een verdere uitbouw van de databank, en hebben nood aan ondersteunende materialen op diverse domeinen,

zoals inclusieve communicatiematerialen. Instellingen hoger onderwijs vragen het SIHO om verder in te zetten op specifieke dossiers, zoals de regelgeving en procedures met betrekking tot cel Sol, pedagogische hulp, inclusieve mobiliteit, graduaatsopleidingen, attestering, e.d. en wensen nog meer ondersteuning te krijgen op de werkvloer. Bijvoorbeeld om universeel ontwerp en inclusieve mobiliteit op de beleidsagenda te zetten en de implementatie ervan uit te helpen rollen, onderwijsdagen te organiseren, vormingen op maat aan te bieden rond diverse thema's, e.d.. Hierbij wordt ook verwezen naar het belang dat het SIHO de nieuwe graduaatsopleidingen in het verhaal van inclusief hoger onderwijs betreft en ondersteunt.

Het SIHO-bestuur kijkt ernaar uit om met de Vlaamse overheid in verdere dialoog te gaan over de groeikansen, het evaluatierapport, en de inhoudelijke context van de volgende convenantsperiode. Samen wensen we, via schaalgrootte en op een kostenefficiënte manier, impact te hebben en samen inclusief hoger onderwijs te realiseren.

Steunpunt
Inclusief
Hoger
Onderwijs

www.siho.be